

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

In festo visitationis beate marie de priuilegijs maternitatis eiusde[m]:
p[ro]pter que ip[s]a presta[n]tissima [et] singularis merito nuncupatur.
Sermo. iij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

De visitatione beate Marie. Sermo III

circūuenit: vt ppter ea de ea pqueritur
deus di. *Lanf. iij.* Vulnerasti cor meū
suo: mea spōsa: vulnerasti cor meū in
vno oculoꝝ tuorum: et in vno crine colli
tui. *Ubi glo.* Pro amore tuo carnes as
sumpsi: et vulneribꝫ primis in cruce vul
nerasti cor meū. Nam primogenita filij
sui fuit: plusqꝫ p ea redimēda in mūdū
venit: qꝫ p omni alia creatura. Ex virgi
nis ergo carne desumma altitudinem
vestiuit humilitate: summas delicias
vestiuit penaltate: summa opulētā ve
stiuit paupertate: summa lucē vestiuit
tenebris: summū honorem vestiuit op
probrijs: summum amabile vestiuit fla
gellis. Quid plura? Hodie virgo sacra
tissima di. *Lōgratulamini mibi oēs
qui diligitis dñm: qꝫ cū essem paruula
placui altissimo. Placuit certe: qꝫ dixit:
Ecce ancilla dñi. Non dixit ecce regina
ecce mater: sed ecce ancilla. O humili
mavirginis oblatio qua se in ancillam
dei totā obsequiosam reddebat. O Se
cūdo fuit hec rñsio gratissima angelis:
qui vginēū p̄sensum expectabāt. Quis
nā explicet quanto gaudio sint repleti:
cū iā vginē audiebāt di. Ecce ancilla
dñi. Zerabant quidē iocundabantur et
exultabant. O Tertio fuit hec rñsio gra
tissima hoībꝫ quibꝫ per Mariam salus
mittebat a dño. O Adam. O Eva parē
tes generis humani. O Abrahā: o Isaac
o Jacob: o Esaiā: o Hieremīā: o sancti
patriarche et pphete. Dicite mibi q̄s
dicite cū virgo locuta est verba salutis
nostre: sensistis ne aliquid aut audim
stis. Puto enim qꝫ angeli ad vos descē
dētes voce amena dixerūt. Gaudete pa
tres sancti qꝫ hodie puellavna illa quā
in pphetijs et figuris pronūciastis a do
mino requisita responsum prebuit. Ec
ce ancilla dñi: et iam incarnatum est in
ea verbum diuinū. Puto etiam clarita
tis insolite radium eis apparuisse: nūc
se retrahendo: nunc se reddēdo. O qua
lis fuit et q̄ magna iubilatio tunc illorū
qui sedebant in tenebris et ymbra mor
tis. O Quinta consideratio dī verbi di*

uini incarnatio. Scdm em̄ Jobānem
Damaf. post virgineum p̄sensum facta
sunt tria simul et semel.

Primum corpus xpi organizatio.

Scdm aīe ipsius xpi creatio.

Tertium corporis et anime xpi cū di
uinitate vnio.

Assumpsit em̄ verbū totū hoīem nō
prius corpus qꝫ aīam: sꝫ simul vt docet
magi in tertio dist. iij. Et qua vnione
deus hō factus est in vtero virginis: et
virgo facta mat̄ dei. Nō dicere stupeo:
certe nec dicere valeo aut exprimere rē
tam grandē. Quid factū est in te o vir
go gloriosa: cū sensisti tuū vterū tali fi
lio decoratū? Quāta fuit tunc omniū
tuorū sensuū interiorū et exteriorū mira
tio. Illū certe habebas q̄ in celis cum
patre regnabat. Illū tenebas q̄ simul
cū patre sp̄ritū sanctū inspirabat. Se
cūri iā sumꝫ et ampliꝫ nō desperabimꝫ.
Iuuā nos virgo p̄ssima: et ad tuū filiū
pro nobis porrige p̄ces: vt nobis grā
suā largiri dignetur quā valeamus sua
cognoscere beneficia: et sibi possimꝫ ac
filio i hac die gratias condignas refer
re: qui humilem se tibi dedit: qui est be
nedictus in secula seculorū. Amen.

De privilegijs maternitatis vginis
marie ppter q̄ ipa mater p̄stātissima et
singularis merito nūcupat et de eiꝫ die
festi uovisitatonis. Sermo. iij.

De hoc mibi

vt veniat mater dñi mei
ad me. Elizabeth sanctif
sime vba sunt ista orige
nāl. *Zuce. f. c. et i euāgē
lio hodiernē festiuitatis. Diē festū vifi
tationis gl̄iose vginis marie debite ces
lebrare volētes: p̄scrutari diligēter de
bemus qꝫ excelsa sup̄: emaqꝫ sit laus eiꝫ
ex eo qꝫ facta fuit tanti filij dignissima
mater. Nam Elizabeth vetula nō a se
metipsa: sed sp̄s sancti radio illustrata
hoc non sine admiratione grandi p̄cla
mauit. Statim nāqꝫ postqꝫ virgo filiū
dei de sp̄ritu sancto concepit: exurgēs*

De visitatione beate Marie.

abijt in montana: scz hierlm: que erat
altior galilea: cū festinatione ppter ho
nestatē: ne diutius videretur in publi
co: et intrauit in domū Zacharie et salu
tauit Elizabeth. Ad quā salutationem
exultauit infans Jobānes sex mēses ha
bens in vtero matris. Decō exultatio
vt inquit Aug. ad Dardanū: potuit eē
significatio rei tante: scz q̄ mulier esset
mater dei a maioribz cognoscēde: nō a
paruulo cognite. Cū in euāgelio Luce
J. Non dī: creditit in gaudio infans in
vtero meo: sed exultauit. Vidimus autē
exultationē nō solā paruulorū: sed etiā
peccō esse. Sed hec inuitata existit: qz
in vtero. Et ideo sicut solent miracula
fieri facta est diuinitus in infante non
humanitus ab infante: q̄ etiā potue
rit in illo puero acceleratū esse vsus raz
tionis et voluntatis vt intra viscera ma
terna iam posset cognoscere credere et
cōsentire ad qd̄ in alijs paruulis etas
expectatur. Dec Aug. Qui neutrū des
terminate asserit: sed siue exultatio illa
fuerit absqz hoc q̄ Jobānes cognouit
rit diuinā presentiam: siue q̄ illam cog
nouerit: totum tñ ascribit diuino mi
raculo. Repleta igit fuit Elizabeth spi
ritu sancto: et exclamauit voce magna:
bñdixitqz virginē et fructū vētris eius.
Indeqz verba ptulit i themate posita
in quibus se humiliando licz esset vir
gine antiquior: tamen quia mater erat
virgo christi: indignam se tam vrbana
salutatione fatetur. Propterea itaqz qz
et nos indeficienter visitamur a virgi
ne: que blanda est dulcis et liberalissi
ma cūctis mortalibus mater: atqz gra
tie ac misericordie nuncupatur. Ideo
in presenti sermone de maternitatē eius
priuilegijs prestantissimis filio suo in
terueniente tractabimus: distinguemz
autem tria priuilegia.

Prīmū dī totalitatē.

Secundū veritatis.

Tertiū dignitatis.

¶ Qd̄ christus traxit totam corpulētā
substantiam a virgine matre opere spi

ritu sancti. Et quare xps non dicitur fi
lius spiritus sancti. Caplm. J.

Divinū priuilegiū maternita
tis virginis glōse dī totali
tatis. Alij nauqz filij copu
lētā substantiam accipiunt
partim a p̄re: partim a m̄re: filij autē vir
ginis ab ipa sola. Et qz hoc totū virtus
ti spiritus sancti deputatur: ideo in hac
parte tria sunt dubia aperienda.

Prīmū vtrū efficere conceptionē xpi
debeat attribui spiritui sancto.

Secundū vtrū xps possit dici conce
ptus de spiritu sancto.

Tertium vtrū xps possit appellari fi
lius spiritus sancti.

¶ Ad primū dubiū ridet Tho. ij. parti
te. q. xxxij. q̄ conceptionem xpi tota trini
tas est opata: qz vt refert Aug. in. J. de
trini. Indiuisa sunt opa trinitatis: sicut
et indiuisa est essentia trinitatis. Efficere
deō conceptionē xpi est q̄dam op̄ di
uinum: ideo cōe est toti trinitati. Attri
buitur tñ sp̄i sancto triplici rōne.

Prīo p̄p̄ cām incarnationis ex p̄te dei
Secō propter cām incarnationis ex
parte nature assumpte.

Tertio p̄pter terminū incarnationis.

¶ Primo propter cām incarnationis ex
parte dei. Sp̄s em̄ sc̄tus est amor: pa
tris et filij. h̄ autē ex maximo dei amore
prouenit vt filij dei carnē sibi assumeret
in vtero virginali. ¶ Secō attribui
tur conceptio xpi sp̄i sc̄to p̄pter causam
incarnationis ex parte nature assumpte
qz p̄ hoc dat̄ intelligi q̄ humana natu
ra assumpta est a filio dei in vnitatē p̄
sone: nō ex aliq̄bz meritis: s̄ ex sola gra
tā sp̄i sc̄to attribuit. Cū Aug. dīc̄ i. En
chiridid. Ille modus quo est nat̄ xps
de sp̄i sc̄to: insinuat nob̄ gram̄ dei q̄ hō
nullis p̄cedētibz meritis ex ip̄o primo
exordio nature sue quo esse cepit: v̄dō
dei copularet in tantā vnitatē ploneve
idem ipse esset filius dei. ¶ Tertio attri
buitur conceptio xpi sp̄i sc̄to: qz hoc con
gruit termino incarnationis. Ad hoc
em̄ terminata est incarnatio vt hō ille

qui concipiebatur esset sanctus et filius dei. utraque autem horum attribuitur spiritus sancto. Nam per ipsum efficiuntur homines filii dei. Ipse etiam est filius sanctificationis. Sicut ergo alij per spiritum sanctum sanctificantur spiritualiter ut sint filij dei adoptivi: ita ipse per spiritum sanctum est in sanctitate conceptus ut esset filius dei naturalis. Secundum dubium erat utrum ipse possit dici conceptus de spiritu sancto. Et quod sic patet: quia sic cantamus in utroque symbolo. In symbolo apostolorum: Qui conceptus est de spiritu sancto. Et in symbolo patrum. Incarnatus est de spiritu sancto. Et Matth. 1. Inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Ad quod clare intelligendum dicit Thome. Quod conceptio non attribuitur soli corpori christi: sed etiam ipsi christo ratione ipsius corporis. In spiritu autem sancto duplex habitudo consideratur respectu christi. Nam ad ipsum filium dei qui dicitur esse conceptus: habet habitudinem consubstantialitatis. Ad corpus autem eius habet habitudinem cause efficiens. hec autem prepositio de utraque habitudinem designat. Dicimus ergo christum conceptum de spiritu sancto hoc modo quod efficacia spiritus sancti referatur ad corpus assumptum: consubstantialitas ad personam assumptam. Et quod dicamus christum de spiritu sancto conceptum: non tamen dicimus proprie corpus christi de spiritu sancto conceptum: quia non est substantialiter spiritus sancto: sed magis dicimus corpus christi ex spiritu sancto. Unde Ambrosius ait in libro de spiritu sancto. Quod ex aliquo est: aut ex suba aut ex potestate eius est. Ex substantia sicut filius qui a patre est. Ex potestate sicut ex deo omnia: quo modo et in utero habuit maria ex spiritu sancto. Notandum adhuc secundum Augustinum in Enchiridion quod non eodem modo dicitur ipse conceptus de spiritu sancto et maria virgine. Nam de maria virgine materialiter: de spiritu sancto effectiue. Ex quo apparet quod conceptio christi habuit tria privilegia.

Primum quod esset sine peccato originali.

Secundum quod esset non puri hominis: sed hominis et dei.

Tertium quod esset virginis.

Et hec tria habuit a spiritu sancto. Et ideo

dicit Damascenus quantum ad primum: quod spiritus sanctus supervenit in virgine purgans ipsam. id est persuas ne cum peccato originali conciperet. Quantum ad secundum dicit: et virtutem susceptivam sibi dei tribuens. id est ut conciperet verbum dei. Quantum autem ad tertium subdit: simul autem et generativam. ut scilicet manens virgo posset generare. Tertium dubium erat: utrum ipse possit appellari filius spiritus sancti? Ad quod respondet Augustinus in Enchiridion dicens: Natus est ipse de spiritu sancto non sicut filius: et de maria virgine sicut filius. Et si diceret quod beata virgo dicitur mater christi propter materiam quam in conceptione eius ministravit: ergo videtur quod etiam spiritus sanctus possit dici pater eius propter hoc quod fuit principium actuum in conceptione ipsi. Et ut dicit Aristoteles in libro de generatione animalium. Pater dat principium actuum in generatione: mater vero ministrat materiam. Ad hoc respondet Thome ubi dicit quod ipse conceptus est de maria virgine materiam ministrante in similitudine speciei: et ideo dicitur filius eius. Christus autem secundum quod homo conceptus est de spiritu sancto sicut de activo principio: non tamen secundum similitudinem speciei sicut homo nascitur de patre suo. Dicitur hoc Boetius in libro de interpretatione dicit quod ista locutio christus est filius spiritus sancti nullo modo est admittenda. Tamen propter vitandum errorem circa generationem eternam: qua proprium est patris et non spiritus sancti generare. Tamen propter servandam proprietatem circa generationem temporalem: que est ut filius assimilet patri et matri secundum similitudinem speciei: sitque cum patre et matre eiusdem nature. Christus homo secundum quod homo non est eiusdem nature cum spiritu sancto: nec illi assimilatur specificiter: ideo nec eius filius poterit esse. igitur virtus spiritus sancti fuit in virgine que in conceptione filij sui omnes naturas et partes mundi ultima perfectione complevit. Et quidem deus in mundi creatione nihil imperfectum produxit: sed omnia erant perfecta sicut ipsorum natura exigebat. Tamen consummatio perfectionis ultime usque ad partum virginis delata est et soli

De uisitatione beate Marie.

virgini reseruata. Entia em̄ appetebāt nobilissimū ens. Spūalia nobilissimū spiritū: rōnalia nobilissimū rōnale: cōceptiones optimū cōceptū: natiuitates optimū nascibile. Et breuiter oēs creature appetebāt optimū. His aut̄ oibus existētibus imperfectis: sic puissimū est mūdo de femina super oibus benedicta que vnico suo partu oibus rerū generibus summā et vltimā perfectionē adduxit. Et aduertat q̄ hec puella tantam perfectionē attulit vniuerso q̄ non est perfectionis vltioris capax. Nec de pōt vltiori p̄fectione idm̄ mūdū p̄ficere. Et si ipsi pater et spūssētās de femina nascerent: nihil oibi aceresceret p̄fectionis: q̄ quicqd̄ nobilitatis: quicqd̄ deitatis: et quicqd̄ eternitatis est totū in orbe diffusum est et p̄ductus p̄ virginē in illo eterno supposito q̄n̄ h̄go maria generauit. Nec magnū est virginē q̄ perfectionibus oibus vltimā p̄fectionē induxit: cū et ipsi vniuersitatis autoū nōnulas perfectiones adiūxerit: puta eterno principio inceptiōis principiū. Eternitati diuine t̄palem periodū. Infinitati vniuersę quātitatē corporeā. Speciei eterne pulchritudinē nouā. Sibi igitur soli cōpetit vt virgo conceperit xpm̄: sit itaq̄ illius admirabilis mater.

Quia dicit h̄go fuit vera mater xpi: et q̄re xps nasci voluit de femina. Capm̄. ij.

Secundū priuilegiū maternitatis virginis beatissime de veritatis. Pro cuius intelligentia clarior tria erunt hic dubia elucidāda.

Primum vtrū christus debuit de virgine nasci.

Secundū vtrū beata virgo aliquid actiue egerit in cōceptione corporis xpi.

Tertium vtrū sanctissima virgo fuit vera mater christi.

Ad primū dubiū dicit Tho. in parte q. cxxj. q̄ licet filius dei carnē humanam assumere potuerit de quacūq̄ materia voluisset: cōueniēs t̄m̄ fuit vt illam assumeret de muliere triplici rōne,

Primo propter muliebri serui corpore fortandum.

Secundo propter veritatē astruendam. Tertio propter vniuersitatē generationum adimplendam.

Primo fuit cōueniēs propter muliebri serui cōfortādū vt cōfortarent mulieres sperarētq̄ et ipse p̄ xpm̄ debere saluari: nō obstāte q̄ p̄ eū tāta oibus mala p̄uenerāt. Vnde Aug. in li. lxxxiij. q̄d̄m̄ ait: Domini liberatio in vtroq̄ serui debuit apparere. Nā q̄ serus masculinus est nobilior: id̄ xps humanā naturā in masculino sexu assumpsit. Quia serus femineus liberādus erat: hinc apparet q̄ vir ille de femina natus est. Et idem in lib. de agone xp̄iano inquit: Nolite vos ipsos cōtēnere viri: filius dei virū suscepit. Nolite vos ipsas cōtēnere femine filius dei de femina natus est. Secundo fuit cōueniēs propter veritatē astruendā vt sic veritas incarnationis nota fieret. Et de hoc sic loquitur Aug. in epla ad Colusianū. Si om̄p̄s deus hominē vtrūq̄ formatum nō ex materno vtero crearet: sed repetitū inferret aspectib̄: nōne opinionem cōfirmaret erroris: vt hostem verum nullo modo suscepisse crederetur: et dū oīa mirabiliter facit auferret q̄d̄ misericorditer fecit. Tunc h̄o itā inter deū et hostem mediator apparuit vt in vnitāte persone copulans vtrūq̄ naturam et solita sublimaret insolitiā et insolita solitis tēperaret. Tertio fuit cōueniēs vt xps de femina nasceretur propter vniuersitatē ḡn̄ationū adimplendā. Nā primus h̄o p̄ductus est de limo terre sine viro et femina. Sua ex viro siue femina. Ceteri hoīes a viro et femina generātur. T̄m̄ et quartus qua xpo vltimus relinquebat vt produceretur ex femina sine viro. Secūdm̄ dubiū elucidādū dum erat vtrū beata virgo aliquid actiue egerit in cōceptione corporis xpi: Ad q̄d̄ r̄ndet sanctus Tho. q̄ licet quidā velint dicere virginem aliquid actiue esse operatā in cōceptione xpi: t̄m̄ melius et verius videt sibi tenere q̄ in ipsa conce-

ptione xpi nihil actiue operata est: sed solū materiam ministravit: operata tñ est ante cōceptionē aliqd actiue preparādo materiam vt esset apta conceptui. Ratio hō quare in cōceptione nihil est actiue operata sumi pōt ex dictis Aug. in. x. sup. Gen. ad litterā. Principiū nāq; actiue in generatione dī rō seminalis. Corpus autē xpi in sola materia corporali p diuinā potentiā cōceptionis formationisq; rōnem de hōgine assumptū est: nō autē fm aliquā rōnem seminale hūmanā. In sup. cū quelibet res sit ppter suā operationē vt dicit Aristot. ij. de celo et mundo. Natura non distingueret ad opus generationis sexū maris et femine nisi esset distincta opatio maris ab operatione femine. In generatione autē distinguit opatio agētis et patientis. Vñ relinquit q; tota hōtus actiua sit ex pte maris: passiuā hō ex pte femine: ppter qd in platis in quibus vtrāq; vis cōmiseret nō est distinctio maris et femine. Q; ergo hōg non hoc accepit vt esset pater xpi: sed mater: cōsequens est q; non accipit potentiā actiuā in cōceptione xpi sine aliquid actiue egerit. Tertiu dubius erat vtrū beata virgo fuit vera mater xpi: Sic em̄ dicit in scripturis q; fuerit mater et xps filius. Vñ. Luc. s. dixit an̄ gelus: Paries filiū. et Luc. n. peperit filium. Et Mat. ij. Accipe puerū et matrē eius. Et Luc. n. dixit mater ei; ad filiū: Fili qd fecisti nobis sic. Et Johan. ij. c. Erat mater iesu ibi: Sed forte inquit mater sic nominatur: q; filiū illū in suo vtero ex miraculo genitum educavit et aluit: ita q; ex pietatis officio nō condictione aut pprietate nature sic nōcupes. Ad qd respondemus fm Aug. in lib. de eccle. doctri. vbi ait: Natus est fm veritatem nature ex deo dei filius. Natus est fm veritates nature ex homine hōis filius: vt nō adoprione: nō appellatio: ne: non nuncupatione: sed natura in vtrāq; natiuitate nascēdo filij nomē haberet. Fuit igitur virgo sanctissima vera mater xpi. Qd probamus ex dictis

sancti Thome. s. parte. q. xxvij. et. ij. parte. q. xxxij. Nā ad rationē vere paternitatis vel maternitatis et filiationis cōcurrūt precipue tria. Q; Primū est generatio viuētū: vt viuū generet viuū. Et ppter ea: q; ignis generās nō est qd viuēs: non dicit pater aut mater ignis generati. Q; Scdm̄ est collatio substantie. Nā faber lignotum nō dicitur pater scāni: aut cuiuslibet alteri; artificij qd ipse fabricat: q; nō cōmunicat sibi suam substantiā. Q; Tertiu est materie preparatio administratio: ppter ea terra nō dicitur proprie mater hōis: q; est materia remota. Q; Et quartū additur qd est assimilatio in natura specifica. Ideo capillus ab hōie generatus nō dicitur filius hōis: q; non assimilaf homini specificē. Cum ergo beata virgo viuēs genuerit xpm viuētē: cōcaueritq; ei corpulēram substantiā: administraveritq; ad formationē corporis ei; materiā preparatā: et xps ab ea genit; fuerit ei filius in specie: q; perfectus hō ex aia rōnali et humana carne subsistens: sequit q; xps fuit eius filius et ipsa illius vera mater. Q; Si autē aliquis obneret q; xps ex beata virgine miraculose natus est: sed miraculosa generatio non sufficit ad rōnem maternitatis vel filiationis. Nō em̄ dicimus Etiam filias fuisse Ade: ergo videtur q; xps nō debeat dici fili; beate virginis? Rñdere possumus fm Damascenus in ij. lib. q; natiuitas rēpotalis qua xps natus est: ppter nostrā salutē: est quodāmodo fm nos: qm̄ natus est hōmo ex muliere et tempore cōceptionis debito. Sup. nos autē: qm̄ nō ex viri femine: sed ex sancto spū: et sancta hōgine super legē cōceptionis. Ex quo vt inqt Tho. ij. parte. q. xxx. Ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis: sed ex parte operationis spū sancti fuit miraculosa. Vñ beata hōg est vera et naturalis mater xpi. Quis ergo explicare queat quanto affectu filiū illum gestavit in vtero: peperit in presepio: suog; lacte pavit vberē de celo pleno. Quis enarrare sufficiat quās

De uisitatione beate Marie.

to gaudio ei⁹ infantilia mēbra cōtracta
bar dū inuoluebat pānis: et stricta cins
gebat fascia. Quis insup excogitare va
leat q̄grauissima fuit amboꝝ cōuersa
tio amoris pinguedine plena. Conuiue
bāt pacifice: colloquebantur benigne: et
h̄go ore melliflūo fili mi sepi⁹ ingemina
bat: audiebat respōdentē illū cū omni re
uerētia: genitrix mea colēdissima.

¶ De beata uirgo dei genitrix est dicēda
que meruit concipere xpm: cuius insup
p̄rogatiue ab hoīe nō possunt compre
hendi.

Capm. iij.

Ertiū p̄uilegiū maternitas
tis uirginis illibate d̄: digni
tatis. Alie nāq̄ matres puri
hoīs: hec hoīs et dei mater
fuit. Sed p̄o huius partis expeditione
iocūda tria adhuc dubia dedaremus.

Prīmū: vtrū beata uirgo sit dei geni
trix appellanda.

Secūdū: vtrū beata uirgo meruit
cōcipere xpm.

Tertiū: vtrū uirginis p̄rogatiue
possint ab hoīe cōprehendi.

¶ Ad primū dubiū respōdemus q̄ bene
cōgrue ac uerissime uirgines glorioſam
appellamus genitricem dei. Inq̄t nāq̄
Iohannes Damascē. Theotococon uere
sanctā mariā p̄dicamus h̄ginē. Et in ca
pitulis Cyrilli approbatis in Ephesina
ſinodo d̄: Si q̄s nō cōfiteſ sanctā h̄gis
nē genitricem dei anathema ſit. Et ſctā
mater ecclia i diuinis officijs illā ſic cre
bro noīat. In officio miſſe induit h̄ſicu
lū Sedulij. Salue (ait) ſctā pat̄s eni
ra puerpera regē: q̄ celū terrāq̄ regit in
ſecula ſeculoy. Uirgo dei genitrix quem
totus non capit orbis. In tua ſe clauſit
uiscera fact⁹ hō. Et in offertorio. Poſt
partū h̄go inuolata p̄manſiſti: dei geni
trix intercede p̄ nobis. Et in uesperis.
Aue maris ſtella: dei m̄r alma. Et in cō
pletorio. Sub tuū p̄ſidiū cōfugimus
ſancta dei genitrix. Et in letanijs. Sans
eta dei genitrix: ora p̄ nobis. Quare au
tem ſit conueniēs et p̄pria iſta locutio
declarat a Boſi. in. ij. di. iij. et a Tho. in

in. pte. q. xxxv. q̄ omē nomē ſignificans
in p̄creto naturā aliquā p̄r ſupponere
p̄ q̄bet hypotaſi illi⁹ nature. Cū autē
vniō incarnationis ſit facta in hypota
ſi: manifeſtū eſt q̄ hoc nomē d̄ potest
ſupponere p̄ hypotaſi habēre humanā
naturā et diuinā. Et iō h̄c q̄d cōueni⁹ d̄
uine nature et humane: p̄t attribui illi
p̄ſone. Cōcipi autē et naſci p̄ſone attribui
tur et hypotaſi ſm naturā illā in qua cō
cipitur et naſcit. Cū ergo in ipſo p̄ſiſ
p̄o cōceptionis fuerit humana natura
aſſumpta a diuina p̄ſona: cōueniēs ē q̄
uere poſſit dici deū eſſe cōceptū et natus
de h̄gine. Et hoc autē d̄: aliqua mulier
aliquis mater q̄ eū concepit et genuit.
Quare et beata uirgo uere di mater dei
nō q̄ ſit mater diuinitatis: ſed q̄ p̄ſone
habētis diuinitatem et humanitātē eſt
mater ſm h̄ūanitatē p̄pter cōicationē
idiomatū. ¶ Scdm dubiū eras uerū brū
h̄go meruit cōcipere xpm. Ad q̄d Boſi.
in. ij. diſt. iij. ait: q̄ meritū diſtinguit
triplr. Eſt em̄ meritū cōdigni: meritū cō
grui: et meritū digni. In merito cōdigni
attendit equalitas: uirputa dū q̄s p̄ diē
uel menſem ſeruit alicui p̄ conuenienti
mercede: labore debito finito meretur
mercedē illā de cōdigno. Quātum enim
laborauit et quāto tpe tātū ſibi debetur.
In merito cōgrui attendit diſpoſitio ad
aliquā mercedē conſequendā in futuro.
Puta ſi rex uel p̄inceps aliq̄s p̄ ſua ma
gnificētia p̄clamari feciſſet: q̄ ſi q̄s vno
curſu p̄ determinatū ſpaciū p̄cederet re
liq̄s currētes lucraretur librā vnā auris
tūc ſi multi hoc audiētes ad currendum
ſe p̄parent: inter q̄s eſſet vnus agilis
ualde et ad currēdū plus ceteris expedit
tus: licz nōdū eſſent in curſu: uel poſtq̄
currere ceperint anteq̄ puenirēt ad ter
minū dicereſ de iſto vno q̄ meret⁹ p̄e
miū merito cōgrui. At poſtq̄ puenit ad
terminū meret⁹ illud merito: nō cōdigni
q̄: p̄miū illud excedit laborē: ſed meri
to digni. Quia ex quo ſic placuit regi uel
p̄ncipi ut qui ad talem terminū currē
do perſingeret aurum ſibi daretur: ſic

qui sic currendo prius ceteris applicuit ad locū presertim: factus est dignus premio ex liberalitate preparato. Sic in proposito beata virgo non meruit concipere christum merito condigni quam incarnationis beneficium quantum ad suam substantiam vel essentiam est supra merita omnium hominum et angelorum et ipsius virginis benedicta. Sed quia ex beatitudine sua diffinitur deus ut carne sumeret pro salute humani generis: et de muliere una nasceretur deus et homo: beata virgo principio sue sanctificationis et toto tempore intermedio usque ad incarnationem merebatur esse mater dei merito congrui: quia propter excellentiam sanctitatis sue et perfectionem servituti ad hoc erat magis idonea sine dispositione quam relique mulieres que potuerunt esse in omni mundo. Et ubi illa habita sanctissima protulit. Ecce ancilla domini et suam consensum habeo firmavit: illico meruit merito condigni concipere christum et effici mater dei. Tunc siquidem inuenta est excessisse merita omnium electorum et maxime propter preeminentiam quatuor virtutum que includuntur in verbis eius. Prima virtus fuit obedientia dum dixit: Ecce. Exhibuit namque se adeo promptissimam ad obediendum deo quantum fieri poterat a pura creatura. Intelligibilissima fuit illius voluntas ad talem obedientiam quantum intendi poterat: neque tamen intentissima fuit voluntas abrae dum voluit filium immolare: aut quorūcumque qui pro dei obedientia dura et asperissima queque pati non recusarunt. Secunda virtus fuit humilitas quam expressit dum subdidit: Ancilla domini. Tunc itaque tamen respectu dei descendit in nihilum ad despectum sui quod nulla unquam alia creatura ita voluerit se habere pro deo sicut ipsa. Et hanc magnam fuit humilitas abrae: cum dixit: Servus. Quocirca ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Et Job cum dixit: xvij. Putredini dicit: Pater meus es: mater mea: et soror mea verminibus. Et Johannis baptiste: dum se vocem appellavit: nihilominus humilitas virginis superavit humilitatem istorum et quorūcumque aliorum: propterea in suo cantico dixit Luc. i. Quare

spelet humilitatem ancille sue: ecce enim et hoc beatam me dicent omnes generationes. Tertia virtus fuit eius fides: quam expressit dum prosecuta est. Fiat mihi. Tunc siquidem captivavit omnem intellectum in obsequium dei: creditque simpliciter et purissime quecumque sibi fuerant per angelum intimata. Tunc elizabeth commendando illam dixit iterum: Beata que credidisti quoniam perficietur in te que dicta sunt tibi a domino. Quarta virtus fuit charitatis: que expressa est dum protulit: secundum verbum tuum. Omne cor suum: omne esse: omne ne posse obtulit voluntarie deo. Tertium dubium erat: utrum virginis prerogative possint ab homine comprehendi: Ad quod respondemus quod sicut perfectiones divine omnino intellectui sunt incomprehensibiles. Sic perfectiones gratiarum quas virgo suscepit in conceptione filii dei solo divino intellectui et christi fuerunt comprehensibiles. Ut credidit quod ad illam abyssum impersecturabile omnium charismatum spiritus sancti qui in beatam virginem descenderunt in hora conceptionis filii dei intellectus humanus vel angelicus nunquam potuerunt attingere. Multo namque plura operatus est deus in virgine et quidem gratia: que ea que scripta sunt aut excogitata. Procirco Hieronymus in sermone ad paulam et Eusebius dum de virginis preeminentia esset dicturus ita locutus est. Timeo satis et valde pertimesco dum vestris cupio parere profectibus: ne forte sicut improbus ita et indignus laudator inveniar: profecto cum nec sanctitas nec facundia suppetat: ut beatam et gloriosam virginem digne laudare queam. Quoniam ut verum fatear quicquid humanis dicere potest verbis minus est laude dei: quia divinis et angelicis est excellentius predicata et laudata preconijis. A prophetis quidem preannuntiata. A patriarchis et figuris et enigmatibus prefigurata. Ab evangelistis exhibita et monstrata. Ab angelo venerabiliter atque officiosissime salutata. Preterea qualis et quanta esset ab eodem divinitus declaratur cum ait: Que gratia plena et. Talibus namque

De purificatione beate Marie.

decebat virginē oppignerari muneribus
vt esset gratia plena: q̄ dedit celis glo-
riā: terris deū: pacē gentibus: finē vitijs:
vite ordinē: et moribus disciplinā. hec il-
le. Propter que oīa corā elizabeth deū
īp̄a magnificauit: que dignat de se no-
bis dicere illud Eccli. xxiij. Ego mater
pulchre dilectionis et timoris et magni-
tudinis et sc̄tē spei. In me gr̄a oīs vitz
veritatis. In me oīs spes vite et virtus
tis. Transte ad me oēs qui concupisci-
tis me: et a generationibus meis imple-
mini. Spiritus enim meus super mel dul-
cis: et hereditas mea super mel et fauū.
Ad eam ergo crebro confugiamus: vt
sua p̄tectione liberemur ab oībus ma-
lis imminētibus: et benefaciēdo merea-
mur filij eius gratiam et tandem gloriā
sempiternam. Amen.

De tribus virtutibus contēplandis
virginis gloriose in festo purificationis
eiusdem.

Sermo. v.

Amplēti sūt

dies purgatiōis ma-
rie s̄m legem moysi.
Scribunt hec verba
Luc. ij. c. et i euāgelio
p̄sentis solēntatis.

Splēdor virtutū glō-
se virginis marie miro mō effundit in
celo et in terra. Nā de ip̄a inq̄t Amb. in
lib. de virginitate. Talis fuit maria vt
ei⁹ vnus vita oīm sit disciplina. Pro-
pterea quecūq; gesta sunt p̄ eā dū illuz
paruulū p̄sentauit i tēplo: rōnabilr fa-
cta fuisse indubitāter tenēdū est. Quē
et nos deuoti⁹ cōtēplari possem⁹: sancta
mater ecclia purificationis ei⁹ festum cū
b̄ndictiōe cādelarū agēdū statuit. Dese-
runt nō accēse cādele ille b̄ndicteyr in-
nuat q̄ nōgo sacratissima tota sit splēdi-
dar luminosa. Fuit aut̄ p̄sentis solēnti-
tatis iſtituto: Sergij papa: q̄ a spūsan-
cto edoct⁹: voluit vt xp̄iani singulis an-
nis ad honorē genitricis dei hac die to-
tū mūdū cū accēsis et b̄ndictis cereis il-
lustrarēt. Fuduct⁹ nō ad id fuit: qm̄ ro-

mani tpe gētilitatis et sup̄stitioni cult⁹
idolorū in iherosolēmis february ad honores
februe matris martis: q̄ de⁹ erat bello-
rū: vrbē de quito in quintū annū cū ce-
reis et facib⁹ tota nocte illustrabāt: vt fi-
lius ei⁹ illis victoriā de inimicis p̄cede-
ret: cui⁹ matrē tā solēnter honorarēt.
Sic in februaryo sacrificabāt februo. i.
plutoniz ceteris dñs ifernalib⁹ p̄oias
bus antecessorū suoz: id eis solēnes ho-
stias offerrebāt: et tota nocte laudib⁹
sistētes cū cereis et accēsis facib⁹ viga-
bāt. Et qm̄ difficile est p̄suetā relin-
gēre: xp̄iani de gētilitate cōuersi adhuc p̄di-
ctas cerimonias obseruabant. Qua de-
re pōtifer marinus vt extingueret paga-
norū errorē: induxit vt b̄ndicta luminas-
ria ad honorē regine celoz ab oībus fi-
delibus portarent. Ipsa nāq; non mar-
tis: sed iesu xp̄i filij dei dulcissima ma-
ter a nobis colenda est: cuius meritis et
intercessione innumera (vt sic dicā) eā
inuocātib⁹ b̄nficia donant. Ad cuius
laudes explicādas hodierna die incūbe-
re debemus: que vagientē filiū ad tem-
plum perduxit: ibiq; oīa perfectē que
moyses in lege iubebat. In q̄b⁹ p̄ ipsam
laudabilissime gestis triplicē ei⁹ virtutē
p̄re ceteris eligimus cōtēplandā.

Prima de virginitatis.

Secunda humilitatis.

Tertia liberalitatis.

De perpetua virginitate sancte marie
que fuit a p̄phetis p̄nūciata: ab ipsa
voto cōfirmata: et semper inuolābilitē
obseruata.

Cap. i.

Prima virtus excellentissima
illius felicissime matris quas
cōtēplari debemus de vir-
ginitatis. Hec designatur in
verbis moysi. Nam Leuit. xij. ex ordina-
tione dei moyses dixit: Mulier si susce-
pto semine peperit immunda erit. Ista
conditio si apposita dat intelligere q̄
quāq; mulier esset paritura masculi nō
suscepto semine. Ex quo doctores dicūt
q̄ signanter moyses fuit ita locutus ad
excipiendā matrē dei ab immundicia. Et